

QUÈ ESTÀ PASSANT A BURUNDI?

Ara a Burundi, després de 10 anys de democràcia, la interpretació de l'Acord de Pau, signat l'any 2000 a la ciutat tanzana d'Arusha per 18 parts burundeses en conflicte, i de la pròpia Constitució burundesa del 2005 han dividit novament la població, entre els que neguen legitimitat a l'actual president de Burundi, Pierre Nkurunziza, de presentar-se a un tercer mandat i els que el presenten novament com a candidat del partit CNDD-FDD, proclamat com a tal en el congrés del CNDD-FDD celebrat el 25/04/2015.

Ambdues interpretacions consideren que l'Acord de Pau d'Arusha del 2000, signat gràcies a la mediació de Nelson Mandela, encaminà Burundi cap a la pau, la democràcia i la cohabitació pacífica. Però els que estan en contra del tercer mandat diuen que l'esperit de l'Acord de Pau d'Arusha era que el president només podia acomplir com a màxim dos mandats de 5 anys cada un i que l'actual president ja els ha complits, perquè fou elegit el 2005 i el 2010. Per altra banda, els que li donen suport s'aferren a que la primera elecció, la de 2005, no compta, per haver estat indirecta a través d'una plenària de l'Assemblea Nacional i el Senat. Segons aquesta interpretació li queda encara un nou mandat per sufragi universal directe, atès que la Constitució de 2005 diu que el President serà elegit per sufragi universal directe per a un mandat de 5 anys, renovable només una vegada.

Fou en base a aquesta darrera interpretació que uns 300 alts càrrecs foren expulsats del partit en el poder, el CNDD-FDD, per haver-se atrevit a aconsellar el President que no acceptàs ser novament candidat a les presidencials de 2015. El dimarts dia 5 de maig el Tribunal Constitucional de Burundi va acceptar com a legítima la candidatura de Pierre Nkurunziza per a un tercer mandat. Signaren l'acord 6 dels 7 magistrats del Tribunal, atès que el vice-president, Sylvere Nimpagaritse, havia fugit cap a Rwanda, per no voler ser còmplice d'una decisió, segons ell, arrabassada sota "enormes pressions" i "amenaces de mort". Ell mateix va explicar que la majoria dels altres magistrats jutjaven inicialment inconstitucional la candidatura, però que havien arribat a cedir per intimidacions.

El dia 13 de maig es reuní a la ciutat tanzana de Dar es Salaam la Comunitat d'Àfrica de l'Est (EAC), que està formada per Burundi, Ruanda, Kenya, Tanzània i Uganda, amb la intenció de parlar de la legitimitat del tercer mandat, però l'intent de cop d'estat del mateix dia 13 a Burundi, encapçalat pel general Godfroid Niyombare, feu avortar aquesta reunió.

Per altra banda, dia 18 de maig el president burundès destituí tres ministres del seu govern per no haver, suposadament, gestionat bé la crisi actual.

De bell nou el diumenge 31 de maig es reuniren a Dar es Salaam els presidents dels països de l'EAC, però sense la presència de Pierre Nkurunziza ni de Paul Kagame. Aquesta cimera demanà que les eleccions fossin ajornades un mes i mig, per tal que així poguessin ser consultats tots els actors del conflicte i es trobàs una solució a la crisi. Malauradament els dirigents de l'EAC no es pronunciaren sobre la legitimitat del tercer mandat de Pierre Nkurunziza, que és el que de veritat està en qüestió i és el motiu fonamental del perill de guerra civil que corre aquests dies Burundi. Era de preveure que, sense el president de Burundi, candidat del seu partit a un tercer mandat, i de Paul Kagame, un dels més crítics darrerament amb la candidatura de Pierre Nkurunziza a un tercer mandat, però que també sembla pretendre ell mateix un tercer mandat, difícilment es prendrien mesures de calat ni es farien

recomanacions significatives en relació al bessó del problema, el tercer mandat de Pierre Nkurunziza.

Divendres dia 12/06 es filtrà un informe que havia estat sotmès als caps d'estat de l'EAC a la reunió del 31/05 a DSM sobre la legitimitat o no del tercer mandat de Pierre Nkurunziza. Estava elaborat pels procuradors generals de la Comunitat de l'Àfrica de l'Est (EAC) i era evident que els magistrats havien considerat no elegible per a un tercer mandat Pierre Nkurunziza. Curiosament en el comunicat final dels presidents de la EAC no es digué cap paraula sobre el tema.

Per altra banda, la conferència episcopal de Burundi ha expressat ja el seu desacord amb el tercer mandat de Pierre Nkurunziza. Dins la mateixa línia es troben Estats Units, la Unió Europea, la Unió Africana, la Comunitat dels Grans Llacs i Anglaterra. Bèlgica, que és el soci més important del procés electoral, suspengué la seva ajuda al dit procés. França aturà l'ajuda en seguretat a Burundi i la Unió Europea retirà de Burundi tots els seus observadors, que ja eren presents al país amb motiu de les eleccions municipals, legislatives i presidencials. A més, l'antic Secretari General de l'ONU, Kofi Annan, expressà que considerava que Pierre Nkurunziza ha de dimitir.

L'església catòlica de Burundi, pel seu costat, ordenà la retirada de tots els sacerdots que formaven part de la Comissió Nacional Electoral Independent (CENI) i de les Comissions Electorals Provincials (CEPI) per considerar que no hi havia un mínim de condicions per a la celebració d'eleccions a Burundi, cosa que també expressaren Human Rights Watch i International Crisis Group.

Evidentment a Burundi regna la por per tot arreu, uns 30 periodistes han abandonat ja el país, les ràdios privades independents, que treballaven en sinèrgia, informant la població de l'interior del país (RPA, Isanganiro, Bonesha, Ràdio i Televisió Renaissance), foren atacades i destruïdes amb l'excusa del cop d'estat del 13 de maig.

El 18 de maig dos ex-presidents de Burundi, Sylvestre Ntibantunganya i Domitien Ndayizeye, amb diferents membres de la societat civil i del Moviment de Dones i Al·lotes Burundeses, així com representants de partits de l'oposició, conscients del perill que a Burundi es recomenci la guerra civil, feren una crida perquè fos retirada la candidatura de Pierre Nkurunziza, fos desplegada d'urgència una "força d'interposició" dins el país, s'aturassin les execucions sumàries i les tortures i empresonaments, s'ajornassin les eleccions fins que hi hagués condicions favorables i es restablissin les ràdios privades.

A partir de la data del 01/06 la vicepresidenta de la CENI, Sra. Spés Caritas Ndironkeye, i la Comissària encarregada de les Finances i de l'Administració, Sra. Iluminata Ndabahaganye, enviaren una carta de dimissió al President de Burundi. El motiu de les seves dimissions fou el mateix, afirmant que el context polític i de seguretat de Burundi no ofería les condicions requerides per a la gestió i celebració d'eleccions lliures i transparents a Burundi.

La Constitució estipula en el seu article 90, en el títol IV de les Eleccions, que "La Comissió està composta per 5 personalitats independents. Els seus membres són nomenats per decret, després d'haver estat aprovats separatament per l'Assemblea Nacional i el Senat per una majoria de tres quarts". Però el divendres 12/06 un plenari de l'Assemblea Nacional i del Senat aprovà el nomenament de 2 persones per substituir els 2 membres de la CENI que havien fugit a l'estranger: Annonciate Niyonkuru i Alice Nijimbere. Això es feu acompanyat d'un

decret que rectificava la Constitució burundesa, reduint els vots de la CENI per prendre decisions de 4/5 a 3/5.

Això provocà que 17 partits de l'oposició decidissin boicotejar les eleccions, denunciant davant els caps d'estat de la EAC la pressió electoral del president de Burundi i demanant a les institucions internacionals que rebutgin i aïllin tota institució sorgida d'aquestes eleccions. Les condicions de l'oposició eren: nova CENI, desarmament de les milícies IMBONERAKURE i abandonament del 3r. mandat per part de l'actual president del país.

Però les manifestacions contra un tercer mandat de Pierre Nkurunziza continuaren amb gran força durant quasi dos mesos i amb més repressió de les forces de seguretat i de les "milícies" del partit en el poder, els IMBONERAKURE. La divisió d'interpretació ha arribat ja al propi exèrcit i al sí de les mateixes famílies. Sembla que hi ha en el sí de l'exèrcit burundès una sangria cap a l'exterior o que s'amaguen a l'interior, preparant la forma per fer desistir, pacíficament o per la força de les armes, d'un tercer mandat l'actual president del país.

El cap de setmana del 13 i 14 de juny se celebrà a Johannesburg (Sudàfrica) la 25ena. cimera de la Unió Africana (UA) amb presència de 50 caps d'estat africans. Havien de parlar, entre altres temes, de la greu situació de Burundi. A la cimera regnà la confusió perquè el Tribunal Penal Internacional (CPI) havia demanat al govern de Sudàfrica que empresonàs el president de Sudan Sud, Omar el-Béchir, que, estant present a la citada cimera de Johannesburg, estava acusat de crims contra la Humanitat i genocidi durant la guerra de Darfour. La justícia sud-africana, gràcies a la intervenció d'una ONG, li prohibí abandonar el país, però de fet s'escapà misteriosament de Sudàfrica.

Abans de la cimera de Johannesburg la Comissària d'Afers Polítics de la Unió Africana, Aisha Abdullahi, havia dit que a Burundi no hi havia condicions per a les eleccions. I en el comunicat final de la cimera, que no digué ni una sola paraula sobre la legitimitat o no del tercer mandat, es proposà el següent: que hi hagués condicions propícies per a eleccions creïbles, diàleg i consens sobre la data de la seva celebració, nomenar un nou equip de mediació i enviar experts de la EAC a Bujumbura per avaluar el procés electoral i experts militars per verificar el desarmament de les milícies.

Més de 180.000 persones, segons estimacions de les Nacions Unides, han hagut d'abandonar el país cap a països fronterers. S'han declarat ja casos de còlera entre persones burundeses refugiades.

En torn d'un centenar de persones han mort, entre elles un líder de l'oposició. Darrerament ha estat assassinat el general Adolphe Nshimirimana -braç dret del president actual de Burundi-, ha estat greument ferit l'activista de Drets Humans Pierre Claver Mbonimpa i els símbols militars del règim anterior, el coronel Jean Bikomagu i el coronel Isaïe Nibizi, membres de les ex-Forces Armades Burundeses (ex-FAB). Centenars de persones han estat empresonades i unes 500 ferides de bala. Les ràdios independents han estat fortament atacades, destruïnt material i fent impossible que segueixin emetent, privant així la població de l'interior del país de les informacions del que està passant, sobre tot a la capital, Bujumbura, però també ja a certes províncies, com Bujumbura Rural, Bururi, Mwaro...Els barris on hi ha hagut manifestacions són: Nyakabiga, Musaga, Buterere, Kinama, Mutakura, Kamenge, Ngagara, Buyenzi, Bwiza, Kinanira, Kibenga, Kanyosha, Kinindo i el mateix centre de Bujumbura, on aconseguiren arribar-hi les dones, manifestant-se sense por a la policia.

Les eleccions municipals i legislatives es celebraren el 29 de juny. Els resultats de les legislatives es donaren a conèixer per la CENI el dimarts dia 7 de juliol: 77 diputats per al partit del govern, el CNDD-FDD, 21 per al principal oponent, líder del FNL, Agathon Rwansa, i 2 escons per al partit UPRONA.

El dilluns 6 de juliol es celebrà una nova cimera de la EAC a Dar Es Salaam, a la qual no assistiren ni el president de Burundi ni el de Ruanda ni el de Kenya. Només hi foren presents el president d'Uganda, Yoweri Museveni, i l'amfitrió tanzà, Jakaya Kikwete. Hi havia presència de l'ONU i de la UA. Com que el mediador que havia nomenat l'ONU, l'algerià Saïdi Djinnit, fou rebutjat per suposada parcialitat per la societat civil i l'oposició, l'ONU havia nomenat com a nou facilitador en el conflicte burundès el senegalès Abdoulaye Bathily, que fou posteriorment rebutjat pel govern burundès. Havent estat rebutjats ambdós mediadors, un per l'oposició i l'altre pel propi govern, la cimera darrera de Dar Es Salaam nomenà com a mediador en la crisi burundesa el president ugandès, Yoweri Museveni, per donar-li temps al mediador per reconduir el diàleg entre les parts en conflicte. Entre altres decisions preses cal citar la proposta d'ajornament de les eleccions presidencials fins al 30 de juliol, la desarmar la milícia del Imbonerakure i també la creació, després de les presidencials, d'un govern d'unitat nacional en el que haurien de participar tant els que grups que s'haguessin presentat a les presidencials com els que no.

Veïns Sense Fronteres, com a ONGD, no som qui per interpretar la voluntat dels signants de l'Acord d'Arusha ni dels que referendaren la Constitució actual burundesa. Però creim tenir una certa autoritat moral, per haver donat suport al dit Acord i haver reunit diferents vegades a Mallorca representants de les parts en conflicte, per demanar a les organitzacions de la societat civil, als partits de l'oposició, a les forces de l'ordre i al poder actual de Burundi que tots respectin els drets de la persona humana i la llibertat d'expressió, evitin tot tipus de repressió i violència, per tal que es garanteixi la democràcia i unes eleccions presidencials pacífiques, creïbles, inclusives i transparents. No oblidem que els observadors parlen de "espiral de violència", "país a punt de caure dins l'abisme", "atmosfera de por i d'intimidació generalitzada", "radicalització"...Per això demanem a les potències internacionals que no abandonin Burundi a la seva sort ni continuïn fent partir la seva gent, perquè, sense testimonis, podria produir-se una catàstrofe humanitària similar a la de Ruanda l'any 1994.